

5 PEDAGOGOVÉ V KARIÉROVÉM PORADENSTVÍ A KARIÉROVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

5.1 PRVKY KARIÉROVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NAPŘÍČ PŘEDMĚTY – HODINA PŘÍRODOPISU

Kapitola nabízí možnost rozvíjet netradiční formou znalosti buněčných struktur a jejich funkci v buňce, a přitom podporovat dosahování nadpředmětových cílů výuky, které spočívají v práci se zdroji informací (v tomto případě o funkcích buněčných organel), rozvíjení kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, ale i kompetence komunikativní, které jsou důležité pro budoucí uplatnění na měnícím se trhu práce. Žáci pracují s dostupnými informačními zdroji, získané informace zpracovávají a vlastní práci sdílejí s ostatními spolužáky. Paralelu s trhem práce přináší i uvědomění toho, že každá pracovní pozice má svoji náplň a pro její vykonávání jsou potřebné určité konkrétní znalosti a dovednosti a existuje návaznost a potřeba spolupráce s dalšími pracovními pozicemi.

Cílová skupina: žáci 2. stupně ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny (1 hodina vyhledávání informací a příprava podkladů, 1 hodina sdílení výstupů se spolužáky a reflexe)

Pomůcky: Pracovní list: Žádost o práci v buňce, literatura, internet

Cíl aktivity:

- Žáci získají znalosti o buňce a buněčných organelách, popíší základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií, objasní funkci základních organel.
- Žáci posilují kooperaci, efektivní komunikaci, řešení problémů, aktivní přístup, objevování a orientaci v informacích. Jsou aktivizováni, učitel je v roli provázejícího.
- Žáci vyhledávají, zpracovávají a třídí informace vhodné k řešení problému, využívají je v procesu učení a získané vědomosti a dovednosti využívají k objevování různých variant řešení, prezentují výstupy před skupinou.

Popis aktivity:

1. Učitel žákům představí smysl aktivity, který spočívá k přirovnávání buněčných organel k uchazeči o nové zaměstnání ve smyšlené společnosti Cell4Life.
2. Žáci od učitele získají (volí si nebo losují) konkrétní buněčnou organelu včetně prázdného formuláře „Žádost o práci v buňce“. Pracují buďto samostatně, nebo ve skupinách po 2–4 podle celkového počtu žáků ve třídě. Skupina pracuje s jedním pracovním listem (jednou organelou).
3. Učitel připraví tištěné a elektronické zdroje k získávání potřebných informací o organelách. Pro vyhledávání informací mohou využít mobilní telefony, pokud to pravidla třídy umožňují. Aktivita nabízí příležitosti pro využívání na internetu volně dostupných aplikací, především při zpracování obrázků buněčných organel, jejich popisů apod.
4. Žáci se do aktivity zapojují z pohledu konkrétní organely, přičemž se využívá přirovnání k ucházení se o práci ve společnosti Cell4Life, která představuje buňku jako funkční celek.
5. Úkolem žáků bude vyhledat informace o dané buněčné organelě a následně tyto informace použít v „Žádosti o práci v buňce“ (pracovní list). Žáci plní dílčí úkoly v pracovním listu.
6. Po vyplnění „Žádosti o práci v buňce“ prezentují vlastní zjištění o funkci dané buněčné organely, jejím vzhledu a pozici v buňce spolužákům včetně toho, jakým způsobem postupovali při zpracování „Žádosti o práci v buňce“.

V rámci skupiny žáci sdílejí s ostatními odpovědi na některou z otázek: *Co jsem se naučil/dozvěděl? Co mě z celého obsahu nejvíce zaujalo? Co mi dobře šlo? Jak jsem spolupracoval s ostatními?*

V návaznosti na další předměty a učební plány (OV, ČJ, Svět práce, cizí jazyk, třídnická hodina, aj.) je možné se žáky dále rozvíjet téma výběrového řízení, diskutovat o způsobech prezentace na trhu práce, o znalosti různých pracovních pozic a pracovního prostředí, znalosti vlastních schopností a dovedností. Více v kapitolách 3.1 Sebe prezentace a 4.1 Trh práce.

Propojení tématu kariérového vzdělávání s dalšími předměty (*Pavλίna Vašátová*)

Český jazyk: slohová práce na téma *Kým chci být?* nebo *Co dělají moji rodiče?*

Dějepis: Jak vypadal typický pracovní den v 18. nebo 19. století?

Matematika: Jaké byly náklady na bydlení před 20 lety a jaké jsou dnes?

Spočítejte, co všechno si může dnes koupit doktor, zedník, IT technik, zdravotní sestra.

Přírodopis/Zdravověda: Jak vypadá zdravé pracovní prostředí?

Výtvarná výchova: Nakreslete typický den člověka v práci za 70 let.

ZDROJE:

HOLCOVÁ, Pavlína a Jakub HOLEC. Buňka v práci. In: *Metodický portál RVP: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. Národní pedagogický institut ČR, 2019 [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: https://bit.ly/3_bunka

HRIVŇÁKOVÁ, Štefánia. *Podpora kariérového vývinu žiaka vo vyučovacích predmetoch*. 2019.

KDE HLEDAT DÁL?

Národní soustava kvalifikací: obecné kompetence a měkké kompetence:

<http://kompetence.nsp.cz/>

Pracovní list: Žádost o práci v buňce

ŽÁDOST O PRÁCI V BUŇCE

„Cell-fie“ žadatele

Jméno žadatele (název organely):

Žádám o pozici v (označte (zakroužkujte) jednu z možností):

Oddělení cytoplazmatické membrány

Oddělení buněčné stěny

Oddělení cytoplazmy

Oddělení chloroplastu

Oddělení mitochondrie

Oddělení vakuoly

Oddělení jádra

Upřednostňujete pracovat v CELL4LIFE v sekci pro rostlinné buňky, sekci pro živočišné buňky či jiné sekci?

S kterými organelami budete spolupracovat?

Jaké jsou Vaše dovednosti?

Proč by Vás měla CELL4LIFE přijmout?

5.2 KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ PRO ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI (SVP)

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, mají nárok na vytvoření nezbytných podmínek, které takovou formu vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy i dalších institucí. **Kvalitní kariérové poradenství pak může fungovat jako další z podpůrných opatření**, které bude respektovat speciální vzdělávací potřeby žáka (SVP) a spočívá ve výrazné individualizaci přístupu.

Právní rámec problematiky představuje zákon č. 561/2004 Sb. a vzdělávání žáků s SVP nyní nově upravuje novela školského zákona č. 82/2015 Sb. a vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

5.2.1 KDO A JAKÝM ZPŮSOBEM POSKYTUJE ŽÁKŮM S SVP KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ?

Speciálně pedagogická centra (SPC) a Pedagogicko-psychologické poradny (PPP) poskytují kariérové poradenství formou individuálních konzultací, využívají psychodiagnostické nástroje a pomáhají s vyhledáváním konkrétní vhodné školy pro budoucí vzdělávání žáků ve spolupráci se školou a rodinou žáka. PPP pak s vybranou školou navazuje kontakt a spolupráci při dalším vzdělávání žáka. PPP rovněž může **navrhnout doporučení pro přizpůsobení podmínek pro žáka s SVP, např. při přijímacích zkouškách nebo k maturitní či závěrečné zkoušce** (navýšení časového limitu, úpravu textových materiálů, využívání kompenzačních pomůcek či přítomnost asistenta pedagoga).

Školní poradenské pracoviště (ŠPP) tvoří výchovný poradce a školní metodik prevence (povinně), na mnohých školách je součástí pracoviště i školní psycholog a speciální pedagog. Pracovníci pracoviště spolupracují (ideální týmově) s třídním učitelem, ostatními pedagogy a rodiči žáka. Na některých školách působí v rámci ŠPP už i přímo kariérový poradce.

5.2.2 SPECIFIKA KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ PRO ŽÁKY S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA (PAS)

Specifika práce se žáky s PAS jsou založena na vysoké míře individualizace přístupu a vycházejí z obecných potřeb těchto žáků:

- Potřeba přesnosti, jasnosti pravidel a zajištění předvídatelnosti.
- Potřeba jasné, konkrétní motivace.
- Potřeba vyšší míry tolerance.
- Potřeba důslednosti v přístupu.
- Nutnost vysvětlovat sociálně komunikační pravidla a situace, vyšší míra pomoci v situacích, které vyžadují praktický úsudek.
- Vyšší míra vizuální podpory.

Doporučení ve vztahu ke kariérovému poradenství pro žáky s PAS:

Téma profesní volby je potřeba strukturovat tak, jak je žák s PAS zvyklý. Měl by vědět kdy, kde, s kým a jakým způsobem se bude tématům volby povolání věnovat. Měl by být předem připraven na průběh exkurzí, besed a dalších akcí ve škole i mimo ni. Vhodné je strukturu kariérového poradenství vizualizovat. Na dodržování pravidel je možné uzavírat „smlouvy“. Žák s PAS může být zaujatý nějakým oborem a zároveň profesí. Problematické však může být, pokud se diagnóza PAS a zdravotní stav žáka s touto volbou neslučuje. Žák s PAS musí vidět v činnosti, kterou má vykonávat, nějaký smysl, proto je důležité pohybovat se v okruhu zájmů žáka a předávat mu informace přehlednou formou (grafy, tabulky, škály, videa...). Zapojujeme žáka do skupinového poradenství, aby rozvíjel sociální motivaci, tu propojujeme s motivací logickou. Je vhodné se soustředit na nácvik sociálních a komunikačních dovedností vč. témat ze světa práce.

Všichni, s kým žák s PAS přijde ve škole do kontaktu, by měli znát specifičnost jeho projevu a tyto informace by se měly přenášet i při přechodu na střední a vysokou školu, aby se zajistila jednota přístupu a kontinuita vzdělávání.

V každém případě doporučujeme:

- Skupinové poradenství ve škole v plné šíři s ostatními spolužáky s využitím daných PO.
- Testování dobře zvážit, zvážit specifika žáka, případné odmítnutí respektovat.
- Individualizované a včasné poradenství v těsné spolupráci s SPC a rodiči (klíčové postřehy rodičů, asistenta, příp. pracovníků zájmových aktivit, které žák navštěvuje).
- Poradenství by měl poskytovat pracovník, který žáka dobře zná a ve kterého má žák důvěru.

Další možnosti a tipy pro podporu žáků s SVP najdete také v brožuře „Kariérová poradkyně/ kariérový poradce“²⁶.

5.2.3 SEBEZKUŠENOSTNÍ TECHNIKY PRO ZPROSTŘEDKOVÁNÍ A PŘIBLÍŽENÍ PROBLEMATIKY ŽÁKŮ S SVP

V následujících technikách vám nabízíme možnost, jak zprostředkovat spolužákům či vyučujícím žáka s SVP:

- co to znamená mít „speciální vzdělávací potřeby“
- proč má žák s SVP jiná pravidla
- jak se mohou často ve škole cítit žáci se specifickými poruchami učení (SPU – dyslexie, dysgrafie, dysortografie, ...) např. při běžném čtení a psaní
- jak pro tyto žáky mohou být obyčejné a základní (nejen školní) činnosti obtížné a stresující
- proč má význam, aby žák s SVP měl přizpůsobené podmínky např. pro známkování či pravidla pro práci

Tyto techniky jsou velmi vhodné také jako sebezkušenostní edukativní aktivity pro „celou sborovnu“ učitelů k seznámení s problematikou SVP a SPU.

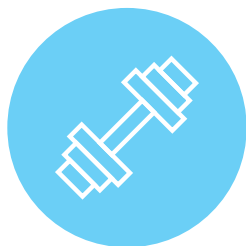
Doporučení k dramaturgii programu: Doporučujeme tuto sebezkušenostní aktivitu realizovat následujícím způsobem: Nejprve zadáme sebezkušenostní cvičení „Čtení“ (podle instrukcí níže s krátkou reflexí), následuje „Diktát“ (podle instrukcí níže s krátkou reflexí), pokud je ještě čas či kapacita, lze následně zařadit „Písmo pro dyslektiky“. Následuje důkladná a velmi šetrná reflexe aktivity s ohledem k žákům s SVP i s ohledem k prožitkům ostatních.

²⁶ Centrum vzdělávání všem, Materiály pro pedagogy: https://bit.ly/2_KP_

JAK SE CÍTÍ DYSLEKTICI?

Cíl:

- Spolužáci či učitelé mají možnost na základě své vlastní zkušenosti pochopit, jak se žák s SPU může cítit při běžných školních aktivitách, proč pro (spolu)žáka s SVP platí jiná pravidla, proč má upravené např. známkování apod.

Čtení

Cílová skupina: žáci ZŠ – 2. stupeň/SS/učitelé

Časová náročnost: 10–30 minut

Pomůcky: Pracovní list: Čtení 1 nebo 2 (pro každého účastníka)

Cíl:

- Zprostředkovat žákům, jak se může cítit dyslektik při hlasitém čtení, jak může být obtížné soustředit se současně na pečlivé čtení každého písmenka a přitom ještě vnímat celek (obsah) přečteného.
- Umožnit žákům skrze prožitek pochopit, proč čtení dyslektiků často může trvat déle, může být obtížněji srozumitelné.

Popis aktivity:

1. Vyučující rozdá žákům pracovní listy s neznámým textem ke čtení podle vlastní volby: text „Čtení 1“ (finština), text „Čtení 2“ (maďarština), případně si vybere jakýkoliv vlastní bezobsažný text.
2. Instrukce: „*Teď budeme společně číst. Budete číst nahlas jeden po druhém podle mého pokynu.*“

Vyučující postupně vyvolává žáky ke hlasitému čtení. Strídá je po cca jedné větě v náhodném pořadí, tak, aby nebylo předem jasné, kdo přijde na řadu. Pokračuje ve čtení tak dlouho, jak uzná za vhodné podle atmosféry a nálady ve třídě.

3. *Jak jste se při této zkoušce cítili? Jaký byl váš převládající pocit? Co vám pomáhalo situaci zvládnout? Co bylo pro vás nejtěžší/ nejlehčí? Jak to může vypadat, když má někdo narušenou schopnost čtení? Může to být v něčem podobné? ...*

Nejpodstatnější součástí této aktivity je důkladná a citlivě vedená reflexe (lze využít postup vedení reflexe z kapitoly 1.4.2 Reflektování po aktivitách: Skupinové reflektivní sezení, konkrétně např. techniky Ventilacího a Analytického bloku). Celá technika může přinést žákům nepříjemné pocity spojené s nejistotou a stresem, je důležité je proto pojmenovat a „znormalizovat“ („Takhle jsme se možná cítili při čtení téměř všichni.“). Důležité je rovněž vyvolávat k aktivitě a ke čtení dostatečně sebedůvěrné žáky, které náročná situace neznejistí, ale ideálně své dojmy dokáží popsat!

4. Vhodné je, pokud může vyučující na závěr vysvětlit, co to znamená „porucha učení“, jaké SPU známe a jak se mohou projevit²⁷.

²⁷ Informace o SPU a projevy např. zde: https://bit.ly/3_SVP1; https://bit.ly/3_SVP2; https://bit.ly/3_SVP3.

Pracovní list: Čtení 1

Suljettu

Vauvamaanantaissa tutustutaan Anu Tuomisen näyttelyyn taidekasvattajien sekä Taidehallin oman oppaan johdolla.

Vauva-maanantaihin ovat tervetulleita alle vuoden ikäiset lapset vanhempineen. Vauvoille on oma alue, jossa he pääsevät konttailemaan ja tutkimaan värejä ja muotoja. Opastetut kierrokset etenevät rauhalliseen tahtiin huomioiden vauvojen tavan havainnoida teoksia. Vauvan voi ottaa mukaan sylissä tai kantorepussa. Vaunut jätetään tässä näyttelyssä alakertaan, koska näyttelyssä on paljon teoksia lattialla.

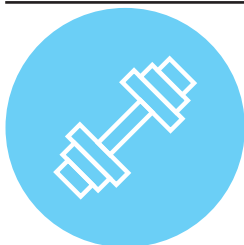
Vauvamaanantain vetäjinä toimivat Iisa Juva ja Liini Laes. Iisa on taidekasvattaja ja kirjoittaja. Hän toimii sisällöntuottajana ja opettajana sekä tuottaa tapahtumia lapsille. Liini Laes on taidekasvattaja ja tuottaja Lastenttuurituottamo LAKUsta. Hän toimii opettajana, oppaana ja ohjaajana kuvataiteen ja yleisötyön parissa. Liini pitää kontrasteista, yllätyksistä ja saippuakuplista.

Pracovní list: Čtení 2**Varázsszőnyeg**

Szállj fel varázsszőnyegünkre és kalandozz velünk a múzeumban, ahol mindig valami újat fedezhetsz fel. Egy játékos családi programra hívunk, ahol szülők és gyerekek együtt alkothatnak is a kiállítótérben. A foglalkozás magában a kiállítótérben zajlik, így közvetlenül a művek nyújtanak inspirációt. Birkózó legyek vagy táncosnő? Erre a kérdésre keressük a választ Mici-mackó és a Hóemberek világnapján.

Öt-hat éves vagyok. Nyár van, Anna nap. A júliusi melegben állok a tükör előtt a fürdőszobában. Egy kis sámlira tesz fel anyukám, hogy jól lássam magam. A kád zöld, a csempe rózsaszín, a tükör a vízpárától mindig homályos kicsit, a széléről egy pikkelyekből lerakódott részt nem lehet már letörölni. Abba benne van az évek összes tekintete, kérdése, öröme, bánata. Esti fáradt pillantás és reggeli reményteli. Én csak állok, keresem magam ebben a homályos világban. Izgatott vagyok, mert ezek most ünnepi pillanatok. A névnapomkor mind összegyűlünk az erkélyen - a Papa, a tesóm, mama és én -, ilyenkor Mama saját ruháiból válogat nekem. Nyílik az ajtó, és egy bordó, gyöngyökkel hímzett, buggyos ujjú ruhát hoz be a karján, még meleg a friss vasalástól. Én még életemben nem láttam ilyen szép ruhát. Hiába állítja, hogy többször volt már rajta, nem emlékszem rá. Gyönyörű. Ma én vehetem fel, ezt kapom meg. Cipőt is választhatok, van egy krokodilbőr körömcipője, azt kérem. A sámlí alján vár rám.

Olyan izgatott vagyok, hogy érzem pisilni kell. Persze ezt nem mondom el senkinek, próbálok nem foglalkozni vele. Mama mellém áll, látom ő is boldog, ezek a pillanatok – akkor még nem tudom – tényleg örökre velünk maradnak. Azt mondja emeljem fel a kezem, ő mellé áll, lehúzza a ruha bordó, rejtett zippzárját és fölémteszi a ruhát, hogy bele tudjak bújni. Persze a zippzárral nem is kéne ez a művelet, olyan kicsi vagyok, hogy anélkül is átbújnék rajta simán. Érzem a bélés hűvös suhanását, ahogy átfut a bőrömön, leesik a ruha, persze hosszú nekem, lóg, de Mama csipesszel felemeli, próbálja a helyére igazítani. Levesz a sámliról, belelépek a cipőbe, de járni nem tudok benne, hisz nagy nekem. Megállok, felnézek. Megjelenik Papa és Eszter, büszkén mosolygok rájuk. A szertartás szerint ilyenkor kimegyünk az erkélyre, ott elfogyasztunk egy szörpöt és eszünk tortát és persze fotókat készítünk. Megörökítjük ezt a játékot, ahol picit nagylányok vagyunk mi is.

Diktát

Cílová skupina: žáci ZŠ – 2. stupeň/SSŠ/učitelé

Časová náročnost: 10–30 minut

Pomůcky²⁸: Pracovní list: Diktát 1, Pracovní list: Diktát 2

Cíl:

- Žák porozumí, jakým způsobem pracuje žák s SPU.

Popis aktivity:

1. Učitel zadá žákům diktát např. podle předlohy Diktát 1 či 2 nebo dle vlastní úvahy.
2. Instrukce: „*Pište podle diktátu. Každé písmeno „A“, které slyšíte však nahraďte písmenem „O“ a každé písmeno „M“, které slyšíte však nahraďte písmenem „N“.*“
3. Nejpodstatnější součástí této aktivity je důkladná a citlivě vedená reflexe (viz kapitola 1.4.2 Reflektování po aktivitách: Skupinové reflektivní sezení). Celá technika může přinést žákům nepříjemné pocity spojené s nejistotou a stresem, je důležité je proto pojmenovat a „znormalizovat“.

Jak jste se při této zkoušce cítili? Jaký byl váš převládající pocit? Co vám pomáhalo situaci zvládnout? Co bylo pro vás nejtěžší/nejlehčí? Jak to může vypadat, když má někdo narušenou schopnost čtení a psaní? Může to být v něčem podobné s tím, co jste zažili nyní? Jaký nový zážitek a uvědomění si odnášíte?...

Diktát 1

A ↔ O; M ↔ N

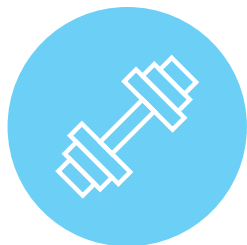
Robinson byl na pustém ostrově již desátý den. Najednou si uvědomil, že nerozezná všední den od neděle. Neměl zápisník ani tužku. Měl jenom nůž. Vyřízl proto na dlouhém trámu každý den jeden zářez. Neděli vyznačil zářezem delším. První den v měsíci označil žlábkem ještě delším. Tímto způsobem si vedl Robinson kalendář a počítal dny, měsíce a léta.

Diktát 2

A ↔ O; M ↔ N

V Holandsku, které je protkáno hustou sítí kanálů, je velmi populární dálkové bruslení po zamrzlých vodních plochách. Za vhodných klimatických podmínek se zde jezdí i světoznámý dvousetkilometrový závod. Atraktivním místem pro vyznavače dlouhých nožů je také Skandinávie, kde cestovní kanceláře nabízejí i týdenní přejezdy švédských a finských jezer. Ale není sjíždění zamrzlých toků příliš riskantní? Rozumně smýšlející bruslař naslouchá při jízdě varovným akustickým signálům ledu.

²⁸ Převzato z https://bit.ly/3_diktat.

Písmo nejen pro dyslektiky

Cílová skupina: žáci ZŠ – 2. stupeň/SSŠ/učitelé

Časová náročnost: 10–30 minut

Pomůcky²⁸: Pracovní list: Čtení 3 (pro každého účastníka)

Popis aktivity:

1. Vyučující rozdá žákům pracovní listy a seznámí je s obsahem a záměrem pracovních listů: Následující návrh fontu písma vytvořil grafik a dyslektik Daniel Britton. Jeho záměrem bylo vytvořit písmo, které bude přibližovat pocity, které dyslektici mohou zažívat při běžném čtení²⁹. Je důležité, aby text fontem „Dyslexia“ a text běžný byly buď každý na samostatné straně listu, případně kompletní text má u sebe pouze vyučující a použije jej jako podporu při hlasitém čtení.
2. Tato aktivita je více ilustrativní a edukativní. Nejprve je možné nechat žáky rozluštit si text individuálně, následně pokračujeme ve společném čtení nahlas stejně jako u aktivity „Čtení“.
3. Následuje opět důkladná reflexe zaměřená na dojmy a pocity při tichém i hlasitém čtení. Otázky k reflexi viz v předchozí aktivitě a 1.4.2 Reflektování po aktivitách: Skupinové reflektivní sezení.

²⁹ Více informací naleznete zde: https://bit.ly/3_dislexia.

Pracovní list: Čtení 3

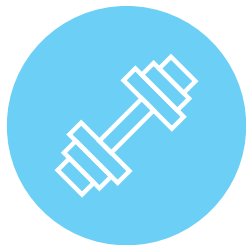
IIII° IY KOCZAKIY
 ° II°I JEEICIEEJ
 I° REEREAIE \IIAI
 II \^J_K BE _II E I°
 REAK I° REAK I° Y°J
 \ERE EY°_EA° II I°
 JEEICIEEJ I° °IIJ_LAIE
 IIIE FEE_LIC °= REAKIIC
 \IIII EY°_EA°A BI
 °_°\IIIC IIIE REAKIIC
 IIIE °= IIIE /E\ER
 J°\II I° A °P°E° °=
 \IIIIII °IIE°IIE \II°
 III° EY°_EA° \^J_K
 REAK

© Daniel Britton

Řešení

"This typography is not designed to recreate what it would be like to read to read if you were dyslexic it is designed to simulate the feeling of reading with dyslexia by slowing the reading time of the viewer down to a speed of which someone who has dyslexia would read"

Jak zpřístupnit „jinakost“ žáka s SVP

Tuto aktivitu může být užitečné zařadit, pokud je v třídním kolektivu či ve škole např. žák s autistickými rysy (PAS), s výraznými projevy ADHD či jinými výraznými projevy v chování (např. Tourettův syndrom, vada řeči, úzkostné dítě apod.).

Vždy je zapotřebí důkladně zvážit a případně konzultovat se zákonnými zástupci žáka, zda je vhodné a užitečné, aby byl u aktivity přítomen i žák s SVP.

Cílová skupina: žáci ZŠ – 2. stupeň/SŠ/učitelé

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: zápalky nebo špejle, nálepky na čelo pro každého účastníka s instrukcemi viz níže

Cíl aktivity:

- Uvědomit si rozdílnost mezi sebou navzájem a rozdílnost ve vzájemné komunikaci.
- Poukázat a zažít si na vlastní kůži stereotypy v komunikaci.
- Uvědomit si, že pro žáka s narušenou komunikační schopností může být jednak těžké porozumět jednání druhých, ale především si říct a domluvit se s druhými, co potřebuje.
- Uvědomit si, jak třída jako skupina funguje, a případně se následně domluvit na jiných možnostech komunikace a spolupráce.

Popis aktivity:

1. Vyučující připraví nálepky s instrukcemi, např.: Podporuj mě. / Křič na mě. / Odporuj mi. / Potvrzuj mě. / Podrobně mi vysvětluj. / Ignoruj mě. / Pomáhej mi. / Šeptej na mě. / Mluv na mě pomalu. / Pečuj o mě. / Artikuluj. / Opakuj po mně. / Ochraňuj mě. / Mluv na mě jako na dítě. atd.
2. Vyučující vysvětlí záměr aktivity (viz cíl aktivity výše). Následně nalepí každému žákovi na čelo nálepku s instrukcí (instrukce citlivě volí s ohledem na osobnost žáka). Doporučí žákům, aby si navzájem instrukce nečetli. Současně každý žák dostane jednu zápalku či špejli.
3. Následuje instrukce: „*Poskládejte společně ze zápalek jakýkoli společný obrázek (ev. zjednodušíme na „název třídy“)* a přitom se k sobě chovejte podle toho, co má kdo za instrukci napsanou na čele.“ Pokud je třída o větším počtu žáků, rozdělíme je do dvou skupin.
4. Vhodné je, pokud může vyučující na závěr seznámit žáky s tím, jakými obtížemi (SVP) trpí jejich spolužák a vysvětlí, jak přesně se projevují v chování či při školní práci a co by v komunikaci a vztahu se spolužákem mohlo ostatním i spolužákovi pomoci.

Následuje důkladná reflexe procesu (týká se bodu č. 3): *Co kdo při aktivitě zažil? Co bylo nejtěžší? Co bylo pro vás příjemné/nepříjemné? Co jste si mohli uvědomit? Dokázal se o sebe někdo z vás postarat, že by řekl: „Nemluv ke mně tímto způsobem!“? Jak bych potřeboval/a, chtěl/a, aby se mnou ostatní komunikovali? Co z toho si mohu odnést jako poznatek pro komunikaci s druhými? V čem vám to bylo užitečné? ...*

ZDROJE:

BRABEC, Jan, Barbora KREISLOVÁ a Lucie ZÁBRANOVÁ. *Jak efektivně zavést kariérové poradenství do škol: Vzděláním k úspěchu bez bariér* [online]. [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: https://bit.ly/3_KP2

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Dysgrafie*. Praha: D+H, 2005. ISBN 80-903579-2-X.

Poradenství na základních a středních školách. *Euroguidance: evropská síť pro podporu poradenství* [online]. [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: https://bit.ly/2_poradenstvi

VOSMIK, Miroslav. *Inkluze a kariérové poradenství*. Praha: Raabe, 2018. ISBN 978-80-7496-357-5.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: dislexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.

5.3 MOŽNOSTI VYUŽITÍ PSYCHODIAGNOSTIKY V KARIÉROVÉM PORADENSTVÍ PRO PEDAGOGY: PROČ, KDY A JAK DIAGNOSTIKOVAT

„Co nepoužíváš sám, nedávej druhým. Třeba rady.“

Sri Chinmoy

Psychodiagnostika může pomoci zmapovat intelektové, studijní, osobnostní a zájmové předpoklady žáka pro další možnosti studia ve srovnání s vrstevníky.

V praxi se nám osvědčilo využívat psychodiagnostiku v poslední fázi kariérového poradenství, tj. v 8. –9. třídách ZŠ a v předposledním ročníku středních škol a gymnázií. Žák si v průběhu celého studia sbírá informace o sobě, svých zájmech, dovednostech a kompetencích ideálně díky komplexnímu systému kariérového poradenství, takže v závěru studia už má poměrně dobrou představu o svých dispozicích a jejich uplatnitelnosti v různých profesních oblastech. Podklady z psychodiagnostiky pak žák může využít jako podporu v závěru svého rozhodování o volbě dalšího vzdělávání či odchodu do profese.

Psychodiagnostika v KP by v ideálním případě měla fungovat jen jako „odrazový můstek“ pro další rozhovor o profesním směřování.

Psychodiagnostika nezjišťuje pravdu, ale ptá se na možnosti a zjišťuje předpoklady. Často je rovněž zapotřebí si před interpretací výsledků zjistit různé anamnestické okolnosti, do výsledků psychodiagnostiky totiž mohou výrazně interferovat různé osobnostní rysy a dispozice (u testů intelektu např. vyšší míra úzkosti při subjektivní zátěži a stresu, SPU aj.), které pak mohou výrazně zkreslit výsledek. S výstupy z jakýchkoliv psychodiagnostických materiálů je zapotřebí dále odborně pracovat.

5.3.1 JAK ZAŘADIT DO KP PRÁCI S PSYCHODIAGNOSTICKÝMI MATERIÁLY?

Pokud kariérový poradce využívá některý z nástrojů psychodiagnostiky, je zapotřebí, aby se tak vždy dělo v rámci komplexního poradenského procesu. Psychodiagnostika by měla být začátkem či součástí, nikoli vyvrcholením poradenského procesu.

Pro inspiraci uvádíme námi osvědčenou strukturu poradenského procesu, jehož je psychodiagnostika součástí:

1. krok: Testování (individuální/hromadné; test struktury intelektu, dotazník profesního zaměření, příp. osobnostní inventář).
2. krok: Individuální konzultace sestávající např. z následujících částí:
 - Úvodní rozhovor o představách, motivaci, záměrech, prospěchu, dovednostech, ... (např. na podkladu reflexe „5 otázek na cestě k volbě povolání“ nebo Pracovního listu „Zamysli se...“ viz kapitola 2.1 Sebepoznání). Základní anamnestický rozhovor a dotaz na průběh procesu testování: *Jak se vám test psal? Jaká pro vás zkušenost testování byla?*
 - Interpretace diagnostických výsledků a diskuse nad nimi, uvedení do kontextu.

- Reflexe procesu: *Co to pro vás znamená? Je to o vás? Znáte to ze svého života? Jak tuto schopnost využíváte? V čem konkrétně byl pro vás tento rozhovor užitečný? Co si odnášíte pro svoje profesní rozhodování?*

Psychodiagnostické metody jsou určeny:

- pro profesionály se speciálním výcvikem (např. testy rozumových schopností, testy osobnosti možnost administrace vyhrazena pouze psychologům); (klasifikace psychodiagnostických metod kategorie B³⁰)
- pro (odbornou) veřejnost se speciálním výcvikem (např. dotazníky profesního zaměření DVP, BIP); (klasifikace psychodiagnostických metod kategorie A)
- pro odbornou veřejnost (testy na principu Hollandovy typologie RIASEC).

Diagnostika úrovně rozumových schopností

Psychodiagnostika úrovně rozumových schopností je vyhrazena pouze pro psychology!

V praxi školních i poradenských psychologů se pro diagnostiku profesní orientace nejčastěji používá **Test struktury intelektu IST 2000 R**. Test popisuje rozložení rozumových schopností ve srovnání s vrstevnickou skupinou (i s ohledem na úroveň vzdělávání). Diagnostika celkové úrovně poznávacích schopností popisuje rovněž i dílčí složky verbální, numerické a figurální inteligence. Do základního modulu jsou zařazeny i zkoušky paměti pro slova a obrazce. Rozšiřující modul – test znalostí – umožňuje měřit nejen úroveň a strukturu znalostí, ale i fluidní a krystalizovanou inteligenci (ten se však pro větší časovou náročnost využívá při kariérovém poradenství pouze sporadicky). Normy umožňují srovnání výsledků testování pro vybrané skupiny populace. Horní věková hranice užití testu není omezena a použití testu u osob mladších 15 let je možné s diagnostickými a interpretačními omezeními (od 13 let orientačně).

V praxi školních i poradenských psychologů se za účelem úspory času osvědčilo administrovat test struktury intelektu hromadně (např. pro všechny zájemce ze 3. ročníků gymnázia). Na hromadné testování pak navazují individuální konzultace zaměřené na interpretaci výsledků testu a diskusi nad intelektovými, osobnostními a motivačními předpoklady pro další profesní zaměření.

Diagnostika osobnosti

Psychodiagnostika osobnosti je vyhrazena pouze pro psychology!

Osobnostní nastavení člověka obsahuje řadu klíčových informací pro jeho kariérní směřování.

Při diagnostice osobnosti zaměřené na profesní orientaci si všímáme takových dispozic, které se vztahují k nárokům profese. Mezi tyto dispozice může patřit např. úroveň kontaktu s lidmi, motivace k vedení, sociální kompetence, individualita, kooperace, schopnost prosadit se, rozhodnost, odolnost vůči zátěži, senzitivita, emocionální stabilita, sebevědomí, flexibilita, svědomitost, zaměření na detail, kreativita, zodpovědnost apod.

V poradenské praxi se nám pro diagnostiku osobnosti s ohledem na profesní orientaci osvědčil **NEO osobnostní inventář (NEO-PI-R)**. Test je vytvořen na základě pětifaktorového modelu osobnosti (Big Five). Zjišťuje pět obecných a široce pojatých dimenzí osobnosti: neuroticismus (N), extravertzi (E), otevřenost vůči zkušenosti (O), přívětivost (P) a svědomitost (S).

³⁰ Viz <https://www.testcentrum.com>.

Dotazníky zájmů profesního a studijního zaměření

Dotazníky jsou k dispozici jak pro psychology, tak i pro zaškolenou odbornou veřejnost – např. pedagog (viz klasifikace psychodiagnostických metod kategorie A).

Zájmové dotazníky k volbě povolání vycházejí z Hollandovy teorie profesí a osobnostních typů (RIASEC).

Záměrem pro použití dotazníků zájmů je z našeho úhlu pohledu sebezpoznání žáků a možnost zamyslet se nad vlastními schopnostmi, zájmy a představami o budoucí profesi.

Nejčastěji využívané dotazníky v KP:

- **DVP** – Dotazník volby povolání a plánování profesní kariéry
- Test profesních zájmů **B-I-T II** – jako testové položky používá výhradně skutečné činnosti
- Test struktury zájmů **AIST-R (A)** – verze pro PC

Další možnosti využití diagnostických metod

- **BIP** – Bochumský inventář profesních charakteristik osobnosti. Diagnostika schopností, které jsou rozhodující pro úspěch v zaměstnání; může administrovat i zaškolený odborník – pedagog.
- **LMI** – Dotazník motivace k výkonu; může administrovat i zaškolený odborník – pedagog. Použití od 16 let.
- **ISK** – Inventář sociálních kompetencí. Inventář lze využít při personálním výběru, v rámci rozvoje osobnosti, v profesním poradenství a obecně při diagnostice osobnosti. Může administrovat i zaškolený odborník – pedagog. Použití od 16 let.

Diagnostické metody pro personalistiku a poradenství nabízí např. Hogrefe, Testcentrum.

Volně dostupné rozšiřující metody vhodné pro kariérové poradenství

- **Test silných stránek** – M. Seligman pojmenoval 24 nejvýraznějších silných stránek. Test vychází z předpokladu, že každý má nějaké nadání a pomáhá zmapovat silné dispozice, talent a výjimečnost. Test je k dispozici na internetu např. od společnosti SCIO³¹, v originále pak na www.viacharacter.org. O silných stránkách více v příslušné kapitole.
- **Kariérové kotvy** – Technika pomáhá mapovat osobní hodnoty, normy a motivy, které vedou k nasměrování kariéry. Test je snadno dohledatelný na internetu.
- **Dotazník týmové role podle Belbina** – Meredith Belbin popsal 9 týmových rolí, dotazník pomáhá určit, které role jsou pro člověka nejpřirozenější na základě jeho individuálního potenciálu. Test je snadno dohledatelný na internetu.

5.3.2 ZÁSADY PRÁCE S PSYCHODIAGNOSTICKÝMI MATERIÁLY

- Používejte materiály adekvátní vašim potřebám.
- Vytvořte bezpečné a klidné prostředí.
- Zajistěte si informovaný souhlas.
- Dejte dostatečný prostor pro dotazy.
- Vyhněte se jednoznačným formulacím, hodnocení a nálepkování.
- Ptejte se žáka na jeho názory a zkušenost.

³¹ Viz <http://testmojeplus.cz/> a <http://www.prednostprednostem.cz/>.

Reflexe poradenské konzultace

- Dejte si dostatečný prostor pro reflexi procesu a výsledku.
- Reflexe výsledku: *Co vám přinesl náš rozhovor? Co konkrétně vám přinesl? K čemu vám byl užitečný? Co je teď jinak než bylo na počátku našeho rozhovoru? Co si odnášíte? Co bylo užitečné a co zbytečné?*
- Reflexe průběhu: *Jak se vám se mnou pracovalo? Jak jste se cítil/a?... Co vám nejvíc pomáhalo? Co vás naopak nejvíc brzdilo? Co bylo užitečné a co zbytečné?*

5.3.3 INSPIRACE V ONLINE TESTECH

Další inspiraci pro náhled na osobnostní dispozice je možné získat také z některých volně dostupných online testů, např.:

- Profitest – orientační test volby povolání: <https://infoabsolvent.cz/Profitest>
- Průvodce výběrem vysoké školy – orientační test volby povolání ve spolupráci se SCIO: <https://www.vysokeskoly.cz/pruvodce-vyberem-skoly/>
- Orientační dotazníky profesní orientace: <http://www.kamernet.cz/profi/profi.htm>
- Orientační testy profesních kompetencí: [mamenato.cz](http://www.mamenato.cz) pod odkazem „Otestujte se“ (v levém menu) <http://www.mamenato.cz/www/index.php?id=11>
- www.salmondo.cz: <https://www.salmondo.cz/pro-studenty> (placená i neplacená verze)
- Osobnostní test vycházející z typologie MBTI (v angličtině): <https://www.16personalities.com/>
- Jak jste tvořiví? (v angličtině): <https://mycreativetype.com/>

Jak s výsledky diagnostiky i online „testů“ pracovat?

Neberte výsledky testů jako fakta. Nikdo, ani sebelepší test či psycholog, vám nikdy nemůže říct, jací jste a jací nejste. **Máme na to celý život, abychom si odpovědi na otázky, kým jsme a jací jsme, našli každý sám.**

Spíš se zamyslete nad tím, zda to, co vám vyšlo, znáte ze svého života a jak s novým zjištěním o sobě můžete prakticky naložit a jak jej konkrétně využít.

Odborné psychodiagnostické testování zaměřené na profesní orientaci, při kterém se zjišťuje úroveň intelektových schopností, osobnostní dispozice a zájmy s následnou konzultací s interpretací výsledků nabízí psychologové v pedagogicko-psychologických poradnách v každém větším městě, případně i někteří školní psychologové. Kariérové poradenství pro volbu profese a některé z psychodiagnostických služeb nabízí i kariéroví poradci (mimo jiné <https://www.jcmm.cz/>).

ZDROJE:

NAVAROVÁ, Sylvie a Markéta LANCOVÁ. *Diagnostika v kariérovém poradenství*. Praha: Raabe, 2019. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-405-3.

5.4 SPOLUPRÁCE S RODIČI

Vliv rodiny a rodičů na rozhodování o další vzdělávací či profesní dráze je zásadní. Většina rodičů chce svému dítěti v tomto rozhodování pomoci, především na základní škole, ale i na střední škole. Rodiče však neví, jakým způsobem efektivně své dítě podpořit, jakým způsobem navázat komunikaci na toto téma. Velmi často neví, co je vlastně kariérové poradenství a jak jim a jejich dětem může pomoci.

Informace, které žáci od rodičů získávají, poskytují mnohdy neadekvátní, často zkreslený obraz světa práce a vzdělávání. Někteří rodiče totiž nemají informace aktuální a úplné. Rodiče se navíc velmi často spoléhají pouze na vlastní zkušenosti. Není to tedy pouze žák, kdo by měl získat informace potřebné pro rozhodování, ale také rodič. Kromě přípravy žáků na volbu povolání ve školách je třeba klást důraz na osvětu a informační podporu orientovanou na rodiče.

Škola jako vzdělávací instituce může v tomto tématu rodiče svých žáků informovat nebo i vzdělávat například v těchto tématech:

Co je kariérové poradenství?

Jak realizujeme kariérové poradenství ve škole?

Jaké jsou současné trendy na trhu práce a jaká bude jeho budoucnost?

Jaké existují zdroje informací pro volbu školy/profese?

Jak je možné rodiče do volby povolání vtáhnout více než dosud?

Jak dát rodičům větší prostor a navýšit čas, který spolu s dítětem stráví, když budou pátrat a zamýšlet se nad tím, co by mohl jejich potomek v budoucnu dělat?

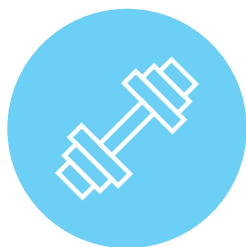
Jak rodiče motivovat, aby s dítětem vedli dialog o volbě povolání?

5.4.1 AKTIVITY PRO ŽÁKY BEZ ÚČASTI RODIČŮ

Reflexe před aktivitou Rodokmen

Má rodina a rodinné tradice vliv na volbu povolání? Jaký?

Rodokmen

Cílová skupina: žáci na ZŠ, příp. SŠ

Časová náročnost: jedna vyučovací hodina po domácí přípravě

Pomůcky: Pracovní list: Rodokmen

Cíl aktivity:

- Žáci si uvědomí vliv rodiny a rodičů na volbu povolání.

Popis aktivity:

1. Učitel zadá žákům jako domácí přípravu vyplnit profesní rodokmen jejich rodiny.
2. Učitel upozorní, že žáci mohou rodokmen upravit dle své rodiny, tj. přidat další důležité členy rodiny. Cílem je zjistit v rodině i údaje, které žáci doteď nevěděli. Respektujeme však „rodinná tabu“.
3. Žáci v rámci domácí přípravy pracovní listy vyplní.
4. V následující hodině učitel se žáky reflektuje rodokmen.

Jiná varianta této aktivity: Pracovní list: Otázky k původu rodiny³²

Co zajímavého či nového ses dozvěděl/a o své rodině? Jsou ve tvé rodině některé profese, které se opakují nebo naopak některé, které jsou ojedinělé? Máš některé schopnosti, které jsi po někom zdědil/a a které? Ve které profesi můžeš/chceš tyto schopnosti využít?

Rodokmen může sloužit jako aktivita pro mapování kompetencí/silných stránek.

Více v kapitole 2.3 Silné stránky a mapování kompetencí

³² Inspirováno Diener (2008).

Pracovní list: Rodokmen

Pracovní list: Otázky k původu rodiny

Jaká povolání se vyskytují ve vaší širší rodině? (babička a dědeček, strýcové, tety, bratřenci, sestřenice, sourozenci atd.)

Jaké bylo pracovní prostředí vaší rodiny? (převážně akademici, řemeslníci, dělníci, umělci aj.)

V jakých zaměstnáních pracovali/pracují vaši rodiče?

Otec:

Matka:

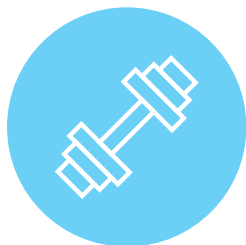
Jaké neuskutečněné pracovní sny měli/mají vaši rodiče?

Otec:

Matka:

Kdyby byl v místnosti vašich rodičů na stěně plakát s jejich mottem k postoji k práci, co by tam bylo napsáno?

Jaké očekávání měla/má vaše rodina ve vztahu k vaší kariéře?

Kde pracují moji rodiče

Cílová skupina: žáci ZŠ

Časová náročnost: 10 minut...

Pomůcky: karty s názvy oblastí povolání (zdravotnictví, služby, obchod, výroba, vzdělávání, zemědělství)

Cíl aktivity:

- Žáci si uvědomí, v jakých oblastech pracují jejich rodiče a poznají, v jakých oblastech pracují rodiče spolužáků.

Popis aktivity:

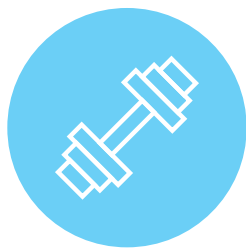
1. Učitel rozmístí po třídě karty s názvy oblastí profesí: zdravotnictví, služby, obchod, výroba, vzdělávání, zemědělství
2. Žáci mají za úkol vytvořit u každé karty skupinu 3–6 žáků – vybírají si skupinu podle toho, kde pracují rodiče či další příbuzní (sourozenci, teta, strýc, prarodiče atd.)
3. Přednost má ten, kdo je u skupiny dříve, pokud je žáků více než 6, musí později příchozí hledat jinou skupinu.
4. Následuje diskuse mezi žáky ve skupině o jednotlivých povoláních patřících do dané skupiny.
5. Následně mohou žáci prezentovat profesní oblast své skupinky a jednotlivá povolání, případně následuje aktivita „Kdo je kdo?“ Více v kapitole 4.1 Trh práce.

5.4.2 AKTIVITY PRO ŽÁKY A RODIČE – VEDENÍ ROZHOVORŮ S RODIČI A NÁSLEDNÉ STÍNOVÁNÍ/ EXKURZE

Reflexe před aktivitou Vedení rozhovorů s rodiči a následné stínování

Už ses bavil s někým z rodiny o své budoucí profesi? Proč ne? / S kým? / Co z toho pro tebe vyplynulo? A co vůbec dělají tví rodiče? Co ke své práci potřebují? Co je v práci baví a co ne?

Vedení rozhovorů s rodiči a následné stínování

Cílová skupina: žáci ZŠ, příp. i SŠ a jejich rodiče

Časová náročnost: jedna vyučovací hodina po domácí přípravě

Pomůcky: Pracovní list: Otázky pro rozhovor

Cíl aktivity:

- Žáci si uvědomí, v jakých oblastech pracují jejich rodiče a poznají, v jakých oblastech pracují rodiče spolužáků.

Popis aktivity:

1. Učitel žákům zadá jako domácí přípravu zadání rozhovoru s rodičem o jeho práci.
2. Žáci v rámci domácí přípravy vedou s rodičem rozhovor o jeho práci a odpovědi zaznamenávají do pracovního listu.
3. V následující hodině učitel žáky rozdělí dle podobných profesí do skupin (administrativa, příroda, technika, práce s lidmi, ...).
4. Žáci si ve skupině připraví společnou prezentaci/profil profesí.

Na tuto aktivitu doporučujeme navázat stínováním profesí či exkurzí do firem. Více v kapitolách 4.2 Prozkoumávání trhu práce nebo 4.3 Exkurze žáků do firem.

Odpovědi v rozhovoru lze využít jako hádanku profesí. Žák čte odpovědi, ostatní hádají, o jakou jde profesi.

Žáci sami generují otázky pro rozhovor s rodičem – co je zajímavá na práci rodičů – např. metodou brainstormingu nebo brainwritingu.

Pracovní list: Otázky pro rozhovor

1. Kde sídlí firma?
2. Jak dlouho firma funguje?
3. Jaké činnosti se věnuje?
4. Co děláš v práci ty?
5. Jaká je tvoje pracovní doba?
6. Jak to vypadá ve firmě?
7. Kdy se cítíš v práci dobře?
8. Kdy se ti do práce nechce?
9. Jaké potřebuješ ke své práci vzdělání?
10. Jaké potřebuješ znalosti?
11. Jaké dovednosti?
12. Jedna výhoda tvé práce.
13. Jedna nevýhoda tvé práce.

Byla by možnost tvou firmu navštívit? Pokud ano, ozvi se, prosím,
co nejdříve na kontakt:

5.4.3 AKTIVITY PRO RODIČE

Cílová skupina: rodiče žáků ZŠ, příp. i SŠ

Časová náročnost: 60 minut + nabídka následného pohovoru

Pomůcky: Pracovní list: Komunikace mezi rodiči a dítětem

Cíl aktivit:

- Poskytnout rodičům informace o trhu práce, profesích, školách atd. Zaměřit se na poskytnutí know-how, jak se mohou se svými dětmi o volbě povolání bavit a podpořit je v tom.

Poznámka: Rodičům můžete takový workshop nabídnout v termínech, kdy do školy přichází, např. během rodičovské schůzky, během (mini)veletrhu škol, během Dne otevřených dveří apod.

Reflexe s rodiči

Jak vnímáte komunikaci na toto téma? Co se daří a která tématu neumíte otevírat a proč? Na co v komunikaci narážíte? Co by vám pomohlo?

Popis aktivity:

1. Na úvod workshopu učitel nabídne rodičům např. formou krátké prezentace úvod do teorie.
2. Učitel rozdá pracovní list, vysvětlí jednotlivé úkoly i jejich význam.
3. Některou z aktivit provedou rodiče a jejich děti přímo na místě, aby si ji vyzkoušeli.
4. Učitel vede následnou reflexi aktivity, kterou si rodiče s dětmi vyzkoušeli na místě.

Ostatní aktivity lze ponechat jako námět na doma.

JAK MŮŽE RODIČ PODPOŘIT SVÉ DÍTĚ VE VOLBĚ PROFESE?

- Umožnit dítěti experimentovat (brigády, koníčky, dobrovolnictví)
- Ukázat dítěti realitu světa práce (stínování, rozhovory o práci)
- Vyjasňovat s dítětem volbu (ptát co Co? Proč? Jak?)
- Pomáhat dítěti objevovat jeho silné stránky (volný čas, od dětství)
- NEVNUCOVAT, NEMANIPULOVAT, ALE NABÍZET SVOU ZKUŠENOST

Na co se může rodič ptát?

CO?

Co tě na tom baví? Co tě na tom zajímá? Co tě na tom láká?

Co chceš od své budoucí práce/školy? Co tam nesmí chybět? Co tam nesmí být?

PROČ?

Proč toto ano? Proč toto ne?

JAK?

Jak to zjistit? Jak podat přihlášku? Jak se připravit na zkoušky? Jak si najít brigádu?

Jak se připravit na pohovor?

KarTy³³ pro volbu střední školy – pro práci ve škole i doma jsou nástrojem pro uspořádání myšlenek při volbě SŠ. KarTY pomáhají skládat vlastní pohled žáka + kamarádů + rodičů. KarTY jsou setem samolepek, které se lepí na „hrací“ plochu, na ní se pak finálně poskládají všechny důležité myšlenky.

ZDROJE:

DIENER, Thomas. *Esencia práce: Alchýmia navigácie pri hľadaní povolania*. Bratislava: Epos, 2008. ISBN 8080577568.

HLAĎO, Petr. *Průručka k volbě povolání aneb Co by měl znát výchovný poradce na základní škole*. Jihlava: Vysočina Education, 2014. ISBN 978-80-904994-2-3.

KOŠTÁLOVÁ, Helena, Markéta CUDLÍNOVÁ a Lenka NĚMCOVÁ. *Spokojený kariérový poradce*. Praha: ELK, 2018. ISBN 978-80-87993-05-7.

ŠNEPFENBERGOVÁ, Petra. *Spolupráce s rodiči z workshopů pro rodiče*. 2019.

³³ KarTy pro volbu střední školy: https://bit.ly/2_karty1.

Pracovní list: Komunikace mezi rodiči a dítětem

1) Rodiče mohou dítěti NABÍZET SVOU ZKUŠENOST.

Třeba tak, že nabídnou dítěti svůj úhel pohledu a zapíší odpovědi na tyto otázky, které pak svému dítěti předají:

Jaká jsou 3 slova, která nejlépe vystihují Vaše dítě?

Co Vaše dítě podle Vás nejvíce zajímá?

Co jde Vašemu dítěti podle Vás snadno/rychleji/lépe oproti ostatním?

Jaké povolání, práce by podle Vás k Vašemu dítěti seděla?

2) Žáci se mohou sejít se svými rodiči např. nad těmito otázkami/tímto úkolem:

Zeptej se rodičů/jiných dospěláků/starších kamarádů, jak si vybírali střední školu?

Podle čeho sis vybral/a střední školu ty? A jaká to byla?

Co nebo kdo ti pomohl se rozhodovat?

Kdyby ses teď rozhodoval/a znova, vybral/a by sis stejnou nebo jinou školu? Proč?

Co jsi pak dělal/a po střední škole dál (studium, práce, ...)?

Co ti ta střední škola dala pro život? Co ses tam naučil/a nejdůležitějšího?

3) Jak odhalit kompetence u svého dítěte?

Které kompetence/silné stránky u sebe navzájem vidíte a v jakých situacích se projevují? Projděte s dětmi fotoalba z různých aktivit či krabici jejich úspěchů (diplomy, ocenění, výrobky z kroužků atd.) a hledejte jejich kompetence třeba zde. Klíčové kompetence nás v nějaké formě provází celý život.